

Петриківська неповна середня загальноосвітня школа

Історико - географічна експедиція "Історія міст і сіл"

Дослідницька робота учнів 8 класу
на тему:

«Історія селища Петриківка»

Авторська група:

1. Біленко Юлія
2. Бражник Ніна
3. Підгірній Дмитро
4. Пікуш Анатолій

Керівник:

Учитель історії та географії
Миколенко Є..М.

Анкета об'єкту

Повна назва	Селище міського типу Петриківка[1]
Місце знаходження	Україна, Дніпропетровська область, Петриківський район. Розташована в пониззі річки Чаплинка, за 54км. від обласного центру-міста Дніпропетровськ і за 22 км. від залізничної станції Баглий Придніпровської залізниці
Адміністративне підпорядкування	Селищна рада Адреса: Дніпропетровська область, Петриківський район, смт Петриківка, вул. Леніна, 71 Голова селищної ради – Гавриленко Ольга Григорівна
Існуючі об'єкти	Мікротопоніми: Ламзівка, Лимарівська школа, Кряж, Запоріжське кладовище, Понежина гребля, Дорошівна, Жирівка, Собаківка, Балки
Зниклі об'єкти	Хлібопекарня, фабрика художніх виробів “Дружба”[3], борошномельний цех, будівельний цех, колгосп ім. Суворова
Численність	5273осіб
Площа	850,1га.

Вступ

Виникнення селища пов'язане з історією Нової Січі. Місцевість По лівобережжю Дніпра та річки Чаплинки, де тепер розташована Петриківка, входила тоді до складу земель Протовчанської козацької паланки[4]. Власники стад і табунів, взявши в кош і «білет» на право зайняття землі, засновували тут зимівники, або хутори. Саме такий хутір козака Петрика був першою оселею на місці сучасного селища. Згодом навколо цього зимівника стали осідати з родинами селяни-втікачі з Слобожанщини. Ті, хто не вступив до запорізького товариства, утворили прошарок посполитих, або «військових підданих».

Вважається, що назва селища пішла від імені козака Петрика, який колись мав хутір на території сучасного селища. Петриківку було засновано, як мінімум, в першій половині XVIII сторіччя, оскільки вперше письмова згадка про це селище датується 1772 роком[5], коли жителі сусіднього села Курилівка звернулись до кошового отамана Петра Калнишевського з проханням перенести до Петриківки свою церкву Георгія Победоносця [6], бо їхнє село затоплювали води Дніпра. Цікаво, що оскільки Петриківка мала статус казенної слободи, то в ній не існувало кріпосного права. Люди жили небагато, але були вільними, тому мали і час, і натхнення займатися мистецтвом, і сьогодні Петриківка в першу чергу відома як столиця народного українського живопису. Кажуть, що історія мистецтва в Петриківці розпочалась з малюнків квітів, якими хазяйки розмальовували стіни своїх цегляних будиночків. Ці «пейзажі» мали не лише декоративне, але й символічне і оберегове значення. Головними інструментами слугували пензлики з котячої шерсті, пальці (в прямому розумінні, а не для того щоб тримати пензля, - пальці мокали в фарбу, а потім залишали відтиски, які перетворилися, головним чином, на ягоди) та фарби, виготовлені з підручних матеріалів - кольорових глин, овочевих соків та трав'яних відварів. З часом традиція пошвавлення побуту перетворилася на ремесло, і майстри живопису з Петриківки стали відомими не тільки в окрузі, але й по всій Україні. Тепер це були вже не тільки жінки, а й чоловіки, і розмальовували вони все, що можна - від ложок і тарілок до глечиків і величезних скринь. [7]

Сюди, на місце запорізького зимівника Петриківки, переселилися мешканці сусідньої Курилівки, зруйнованої повіддю,— всього 35 дворів сімейних козаків та 50 дворів посполитих. Уже в 1775 році тут налічувалося 203 двори та 110 бездвірних хат (підсусідків); загальна кількість населення становила 2445 чоловік.

Дані реєстру 1773 року свідчать, що вже тоді майнове і соціальне розшарування мешканців Петриківки було помітним. Так, 22 заможні козаки наймали 36 робітників. Приміром, у О. Чорного працювало троє наймитів, у І. Фартушного — 4, а у С. Яловенка — навіть 5 чоловік. Використовувалася наймана праця і тяглими посполитими, але в меншій мірі. З 51 господарства 6 мали по одному наймиту. Найбільшою частиною населення Петриківки були підсусідки, що не мали власних дворів, а жили в господарствах заможних козаків то посполитих. У 1773 році підсусідки становили 20 проц. загальної кількості мешканців село.

На той час Петриківка стала важливим торговельним центром Протовчанської паланки, тричі на рік тут збирався ярмарок. Великим попитом у покупців користувалися вироби місцевих промислів: петриківські мальовані скрині, прикрашені барвистим розписом, килими, рядна, сукна. Вже у XVIII столітті на основі самобутнього запорізького декоративного мистецтва склався неповторний петриківський художній орнамент.

Сучасний стан

Рельєф рівнинний, подекуди трапляються балки, байраки, болота. Територія омивається водами Дніпра та Дніпродзержинського водосховища. Через район тече річка Оріль, яка має притоку — Чаплинку. У надрах землі знайдено поклади кам'яного вугілля, природного газу, запаси будівельних глин і піску.

З травня 1957 року Петриківка стала селищем міського типу. Вздовж рівних, обсаджених деревами вулиць стоять чепурні кам'яні будинки, криті залізом або черепицею. Особливо прикрашають селище сади — з давніх-давен розводять петриківці вишневі садки і майже не зустрінеш двору, де б навесні не було вишневого цвітіння. І не випадково, що саме тут виведено відомий за межами селища сорт вишень — «Петриківський». [8]

В центрі Петриківки — площа, від якої бере початок головна вулиця. Тут височать універмаг, аптека[9], відділення банку, Палац культури., центр народного мистецтва «Петриківка» [10].

Важливе значення для виховання молоді має етнографічно-краєзнавчий музей селища Петриківка. Багаторічна робота по вивченню історії селища, дослідження пам'яток петриківського художнього промислу, — все це дало змогу зібрати значний краєзнавчий матеріал.

Петриківщина відома доброю водою й запашним домашнім хлібом, який не розучилися пекти місцеві господині. А головне-це єдиний в усьому краї острівець, що лишився від колись могутнього материка символічно-декоративного малювання. Щоб поглянути на зразки петриківського розпису і познайомитись із майстрами їдуть сюди звідусіль.

Школа декоративного розпису вирощує нове покоління майстрів. Проста селянка Т. Я. Пата виявилася здібним педагогом — її учні самі вже працюють художниками на багатьох підприємствах художньої промисловості. Уряд нагородив її

орденом Трудового Червоного Прапора та медаллю «За трудову відзнаку».

У 1958 році відкрився філіал дитячої художньої школи, де через 4 роки відбувся перший випуск. Всі 16 випускників — учні Ф- Панка — дістали за екзаменаційну роботу (розпис шкатулок) відмінні оцінки, деякі з них навчалися в художніх училищах країни — Дніпропетровському, Харківському, Львівському.

І зараз, куди б ви не пішли в Петриківці - в школу чи Будинок культури, в бібліотеку — скрізь побачите панно або малюнок народного орнаменту. Люблять його і в Петриківці і за її межами. Це завжди відчують художники-петриківці. Петриківський орнамент досяг такого чудового розквіту.

Заможне, щасливе, культурне життя петриківців — активних будівників нового життя, є прекрасним підсумком творчої праці людей .

Агропромисловий комплекс і розвиток села

У I кварталі 2009 року вироблено продукції у порівняних цінах 2005 р. на суму 126,8 млн грн. , 105% до відповідного періоду минулого року . Виробництво м'яса склало 16,4 тис. тонн, валовий надій молока складає -

1880 тонн, виробництво овочів закритого ґрунту - 1141 тонна . Станом на 01.04.2009 року в усіх категоріях господарств поголів'я ВРХ становить 3943 голови, свиней – 11304 голови, птиці – 3736,7 тис. голів, овець та кіз – 1448 голів.

Промисловість

У I кварталі 2009 року підприємствами району реалізовано промислової продукції на суму 3998,3 тис.грн.

Житлова політика

Всього у районі у I кварталі 2009 року за рахунок власних коштів населення та коштів підприємств введено в експлуатацію 3,9 тис. кв. м загальної площі житла, що дозволило поліпшити житлові умови 96 мешканцям району. Введено в експлуатацію 0,9 км газопроводів, газифіковано 96 квартир. Всього освоєно капітальних вкладень в обсязі 9,9 млн.грн.

Фінанси

За січень – березень 2009 р. до зведеного бюджету району надійшло 5705,9 тис.грн., що становить 117,8% до планових показників, із них: - до державного бюджету надійшло 868,6 тис. грн. (137,1 % до плану), до місцевого бюджету – 4837,3 тис.грн. (114,9 % до плану). Власні доходи загального фонду зведеного бюджету району за січень-березень 2009 року виконано в обсязі 3697,4 тис. грн., або на 113,6% до показників, затверджених місцевими радами на звітний період.

Соціальна сфера

Робота виконавчої влади та органів місцевого самоврядування спрямована на виконання основних напрямів соціальної політики, заходів щодо поліпшення соціальної захищеності ветеранів війни та праці. Управлінням праці та соціального захисту населення обслуговується 6552 ветеранів війни та праці, дітей війни, 1512 одержувачів допомоги сім'ям з дітьми, 154 одержувачів субсидій та 1355 інвалідів різних категорій. У рамках виконання державних соціальних програм, за рахунок субвенцій з державного бюджету, нараховано субсидій в сумі 1079,6 тис.грн., виплачено 1012,7 тис.грн.

Призначено і виплачено 1512 сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та іншим категоріям населення державну допомогу на суму - 2,0 млн.грн., у тому числі одноразову допомогу при народженні дитини отримала 231 мати на суму 874,1 тис.грн. Для вирішення проблем найбільш незахищених верств населення продовжувалася реалізація заходів, передбачених Комплексною програмою забезпечення реалізації Стратегії подолання бідності, в рамках якої:
- надано фінансової підтримки 9 малозабезпеченим інвалідам, пенсіонерам, та сім'ям з дітьми на суму 2,1 тис.грн.;

- видано безкоштовно 2 санаторно-курортні путівки ветеранам Великої Вітчизняної війни та 72 технічні засоби реабілітації. Забезпечено функціонування територіального центру соціального

обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян, яким обслуговується 490 громадян похилого віку різних категорій, із них 84 інваліди, 285 одиноких непрацездатних громадян різних категорій. У звітному році надано допомогу одиноким непрацездатним громадянам в умовних одиницях на суму 1,1 тис.грн. Чисельність населення в районі складала 25416 осіб, проти початку року зменшилась на 24 особи. У 2009 році в районі народилося 58 дітей, померло 100 осіб.

З метою поліпшення демографічної ситуації та стимулювання народжуваності забезпечено виплату допомоги 59 багатодітним малозабезпеченим сім'ям на суму 63,5 тис.грн. Пріоритетним завданням соціально-економічної політики в районі є своєчасна виплата поточної заробітної плати та погашення заборгованості з неї.

У всіх галузях економіки працює 4,4 тис. чоловік. У 2009 році фонд заробітної плати склав 22,5 млн. грн, розмір середньомісячної заробітної плати становить 1724,96 грн.

У районі 7,9 тис. пенсіонерів, середній розмір пенсій становить 791,21 грн. Пенсії та інші виплати отримуються вчасно. Для забезпечення гарантованого державою права щодо відшкодування шкоди, заподіяної працівникові на виробництві, у I кварталі 2009 року з Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань виплачено допомогу 53 особам на суму 67,5 тис. грн.

Заходами щодо соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, в районі охоплено 106 осіб, серед них 84 дорослих та 22 дитини.

Підприємництво та ринок праці

На обліку в районному центрі зайнятості станом на 01.04.2009 року перебуває 777 чол. безробітних.

Протягом звітного періоду працевлаштовано 69 осіб або 6,1 % від загальної чисельності тих, що перебувають на обліку. За I квартал 2009 р. направлено на навчання 72 особи, з них 56 осіб працевлаштовано.

Станом на 01.04.2009 р. навантаження на одне вільне робоче місце становить 19 осіб, проти 5 осіб за відповідний період минулого року. Рівень безробіття станом на 01.04.2009 року складає 6,9% проти 5,5% у відповідному періоді 2008 року.

У районі діє 1102 суб'єкти підприємницької діяльності, з них юридичних осіб - 359, у тому числі: приватних підприємств - 72, фермерських господарств - 82, ТОВ - 72, акціонерних товариств - 6 та 743 фізичних особи. Протягом I кварталу 2009 року адміністратором дозвільного центру видано 3 дозвільні документи, місцевими дозвільними органами - 37 документів, надано 12 консультацій.

Спочатку року проведено 3 засідання координаційної ради при райдержадміністрації з питань розвитку підприємництва, на яких

розглядалися питання згідно з затвердженим графіком роботи. За звітний період структурними підрозділами райдержадміністрації регуляторні акти не приймалися. Органами місцевого самоврядування прийнято 2 регуляторні акти по затвердженню тарифів на житлово-комунальні послуги та тарифів на тепlopостачання . За I квартал 2009 року малими підприємствами виконано робіт на загальну суму 108,0 тис. грн. Станом на 01.04.2009 року кількість малих підприємств зросла у порівнянні з відповідним періодом минулого року на 26% і становить 72 одиниці, чисельність підприємців-фізичних осіб становить 743 чол. (105,2% до минулого року). На малих підприємствах у 2009 році працює 671 особа.

Освіта

У районі функціонує 13 шкіл, 2 позашкільних заклади, 6 бюджетних дитячих навчальних закладів, які належать комунальній власності. У школах навчається 2400 дітей . Працює в районі ПТУ-79, в якому навчається 231 учень із 4 видів професій. У дитячих навчальних закладах перебуває 437 дітей. У школах району працює 277 педпрацівників, 19 сумісників , 12 педагогів-організаторів, 29 вихователів груп продовженого дня, 6 психологів. У школах відкрито 19 груп продовженого дня, які охоплюють 578 дітей. Для розвитку обдарованих дітей відкрито в загальноосвітніх школах 42 гуртки, які охоплюють 666 учнів, в Будинку дитячої творчості – 36 гуртків для 538 дітей та в ДЮСШ працює 20 секцій, які відвідують 355 учнів. У 7 підготовчих групах при загальноосвітніх школах навчається 86 дітей 5-ти річного віку. Станом на 01.04.2009 року в школах району організоване гаряче харчування для 1629 учнів, а в одній школі буфетну продукцію. Звільнених від оплати за харчування 875 учнів. Безкоштовно харчується 35 дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, 9 дітей-чорнобильців та 28 дітей з малозабезпечених сімей та 803 дитини 1-4 класів. На харчування дітей пільгових категорій та учнів 1-4 класів використано з районного бюджету коштів в сумі 118,3 тис.грн. У I кварталі 2009 року забезпечено 100-відсотковий підвіз учнів до шкіл району .

Культура

Мережа закладів культури району налічує 31 структурний підрозділ: 1 районний Будинок культури, 4 сільських Будинків культури, 8 сільських та селищних Будинків дозвілля, 1 районна дитяча бібліотека, 1 районна бібліотека для дорослих, 3 міських бібліотеки, 10 сільських бібліотек, 1 дитяча музична школа, 1 художня школа та 1 районний музей етнографії, побуту та народно-прикладного мистецтва.

Петриківський район надзвичайно багатий різноманітними видами мистецтва. Окрім петриківського розпису існують: різьблення по дереву, соломоплетіння, лозоплетіння, витинанка, ткацтво, килимарство - це той потенціал, що забезпечить у майбутньому життєдіяльність та престиж нашого славнозвісного краю. Культурні традиції наслідують також колективи художньої самодіяльності, що існують при кожному закладі культури клубного типу. Петриківський край славиться прекрасними піснями і танцями.

Здоров'я населення

З метою забезпечення якісної і доступної медичної допомоги, у рамках регіональних програм і програми здоров'я дітей та матерів Петриківщини:

- забезпечено стабільне функціонування мережі закладів охорони здоров'я (у тому числі центральної районної лікарні, 4 амбулаторій загальної практики сімейної медицини, 8 фельдшерсько-акушерських пунктів та 2 дільничних лікарні);
- телефонізовано фельдшерсько-акушерські пункти на 100 %;
- заклади первинної медико-санітарної допомоги укомплектовано 98,6% медичними кадрами;
- створено реєстр хворих на цукровий діабет;
- 100% хворих на цукровий діабет забезпечено інсуліном;
- забезпечено тестування на вірус імунодефіциту 100% вагітних жінок та донорів;
- обстежено 416 осіб на ВІЛ/СНІД;
- обстежено на TORCH-інфекцію - 107 осіб;
- обстежено на туберкульоз – 2861 особу; 100% хворих на туберкульоз забезпечено протитуберкульозними препаратами;
- проведено реабілітацію для 8 дітей-інвалідів;
- проведено 2 „Дні донора”, обстежено та здано кров 138 донорами

У I кварталі на роботу закладів охорони здоров'я профінансовано 1778,0 тис. грн.

Значні для села історичні події

У 1775 році Петриківка стала казенною державною слободою і ввійшла до Азовської губернії, а після її ліквідації в 1784 році — до складу Катеринославського намісництва. На той час у селі було 294 двори і проживало 2457 мешканців. Вони мали 18105 десятин ріллі, 1850 десятин сіножатей та 45 десятин лісових угідь. На початку ХІХ ст. значна частина селян, зачислених до розряду військових поселенців, не одержали права на користування землею і орендували її за гроші

Особливо тяжким для більшості селян Петриківки був 1848 рік, коли страшна посуха знищила всі посіви. Від голоду загинуло тоді багато людей. Мешканці Петриківки і навколишніх сіл йшли у Катеринослав, марно сподіваючись одержати допомогу від губернатора. Тим часом заможні хазяї розширювали свої наділи за рахунок виморочних господарств.

Безземелля, безправ'я, злиденні умови життя,— все це сприяло зростанню революційної активності селян. У 50-х роках ХІХ століття селяни Петриківки брали участь у селянському русі, який охопив весь південь Росії. Після реформи 1861 року в Петриківці землю одержали 4599 ревільських душ — по 4,8 десятини на душу. Найкращі ділянки одержали багатії, тоді як бідняцькі наділи були розташовані далеко від села, на піщаних та солонцюватих ґрунтах. Не маючи тягла, бідняки здебільшого відмовлялися від наділів. У той же час зводили свої землі у великі ділянки багатії села.

Щороку на початку травня відбувався великий ярмарок. У 1862 році сюди було завезено товарів на 24900 "крб., але через низьку купівельну спроможність селян продано тільки на 12 500 крб.. Крім ярмарку, у селі постійно збиралися ринки, де торгували сільськогосподарськими продуктами. Розвинута була також торгівля озимим житом, ярою пшеницею, ячменем.

У 1901 році в Петриківці мешкало 10359 чоловік. За переділом 1901 року подушний наділ становив 2 десятини, тобто зменшився у 2,3 рази порівняно з 1864 роком.

У ці роки Катеринославська організація РСДРП проводила значну роботу серед сільської бідноти. У донесенні начальника катеринославського охоронного відділу катеринославському губернському управлінню є відомості про приїзд у 1905 році з Катеринослава до Петриківки Д. Партерова з метою протиурядової агітації і поширення серед селян нелегальної літератури та звернень. Під впливом революційної агітації селяни почали захоплювати землі навколишніх, поміщиків, палити їх хліб, виганяти худобу на панські випаси.

Розвиток капіталістичних відносин на селі після сталінської реформи викликав деяке пожвавлення місцевої промисловості. У 1910 році в Петриківці працював невеликий ливарний завод, 4 цегельні, 5 парових млинів, 3 крупорушки й олійниця. Чотири рази на рік збиралися ярмарки.

Через низьку купівельну спроможність більшість селян обходилося речами власного виробництва. Петриківські ткалі славилися своїми полотнами, які вироблялися майже в кожній родині і частково йшли на продаж. Петриківські сукновали виготовляли зимовий одяг — кобеняки, сіряки. Дерев'яний посуд, меблі, особливо розмальовані скрині

Дізнавшись про повалення царизму, у лютому 1917 року селяни Петриківки розігнали волосне правління. На сільському мітингу, що відбувся наприкінці березня, вони створили селянський комітет, більшість у якому захопили куркулі. Комітет перебував під впливом місцевої буржуазно - націоналістичної організації «Спілки».

Звичайно, ніяких змій у землеволодінні він не провадив, підкладаючи їх на невизначений час.

Торговці спекулювали сільськогосподарськими, продуктами. У той час, як біднота голодувала, а більшість дітей не вчилася через злидні та обмаль шкіл, купці й куркулі почали будівництво нової церкви, хоча в Петриківці їх було вже 5

За таких обставин революційна агітація проти Тимчасового уряду потрапляла на сприятливий ґрунт. Восени 1917 року група робітників Дніпровського заводу на чолі з Є. Локтюховим брала участь у кампанії по виборах до Установчих зборів, роз'яснюючи петриківчанам політику більшовицької партії в питаннях про землю і мир. Активну участь в організації мас брали ІІ. К. Олійник, Х. А. Лисенко, І. І. Шістя, Д. І. Клешня, В. Д. Лата та інші.

Перемогу Жовтневого збройного повстання в Петрограді і проголошення Радянської влади з радістю зустріла більшість мешканців Петриківки. У грудні 1917 року на загальних зборах селянам зачитали звернення про допомогу голодуючим робітникам Петрограда та інших міст. Селяни вирішили дати по півпуда зерна з двора і за тиждень зібрали 2 тис. пудів. Було обрано делегацію, щоб доставити Їого у Москву.

На початку січня 1918 року в селі утворився перший партосередок, т. зв. комітет більшовиків Петриківки, головою якого обрали Ф. Лисенка, секретарем —

П. Афанасьєва (обидва фронтовики). Більшовики очолили трудове селянство у боротьбі за зміцнення Радянської влади. 18 січня жителі Петриківки зібрались на засідання в земській школі. Секретар партосередку Афанасьєв зробив доповідь про сучасний момент і політику більшовиків. Наступного дня було обрано Раду селянських і солдатських депутатів. Газета «Звезда» писала, що «...19 січня 1918 року є днем встановлення Радянської влади у Петриківці».

Рада селянських і солдатських депутатів, керована більшовицьким комітетом, стала повновладним органом державної влади в Петриківці. Вже наприкінці січня 1918 року були розподілені серед селян сотні десятин землі, відібраної у навколишніх поміщиків Завидовського, Хренникова та інших. На місцеву буржуазію наклали контрибуцію та арешт на вклади багатіїв у двох місцевих кредитних товариствах. Проведення цих заходів дало змогу видати заробітну плату лікарям та вчителям. Рештки реквізованих грошей одержали солдатки, вдови та сироти, яких Рада брала на своє утримання.

Та мирну працю селян Петриківки перервала австро-німецька інтервенція. У другій половині березня 1918 року окупанти зайняли село. З допомогою гетьманської варти воші силою примусили селян повернути поміщикам землю і майно.

Почалися арешти і розправи над селянами, яких підозрювали у співчутті Радянській владі.

Восени 1918 року уродженець хутора Новосолівки Петриківської волості Зосим Лантух, який за рекомендацією ЦК КП(б)У був посланий у Новомосковський повіт для підпільної роботи, об'єднав у партизанський загін дрібні повстанські групи, що діяли в Петриківці на сусідніх селах. 3 вересня 1918 року цей загін «виріс у партизанську бригаду, яка налічувала 800 бійців. У її лавах мужньо боролися за Радянську владу петриківчани. До них приєдналися революційно настроєні селяни, колишні фронтовики — всього 80 чоловік. На нараді було вирішено роззброїти гетьманську варту. Скориставшись з того, що в неділю вартіві пиячили, партизани

вирушили до ринкової площі, до їй вдалося роззброїти вартових. Потім повстанці захопили штаб варти на чолі з їх начальником.

Обєднавшись з головними силами загону З. Лантуха, партизани вирушили до села Паньківки, де були розташовані головні сили гетьманців. Після запеклого бою частину з них роззброїли, інші відступили до Верхньодніпровська. Переслідуючи ворога, партизани підійшли до Кам'янського, де об'єдналися з повсталими робітниками і взяли участь у визволенні міста від австро-німецьких окупантів.

Тим часом, скориставшись із відсутності головних сил партизанів, у Петриківку вдерся каральний загін царського офіцера Черпова, саме ім'я якого наводило жах на жителів сіл та містечок Новомосковського повіту. У нерівному бою з карателями загинуло кілька партизанів, 12 чоловік потрапили в полон і після страшних катувань були страчені. Місцевий куркуль Дашивець бігав навколо карателів, благаючи їх жорстокіше катувати партизанів. Полум'ям пожеж, ріками крові сподівалися окупанти та їх націоналістичні прихвосні зломити опір народу. Того ж дня загін Чорнова пішов з Петриківки і рушив до Новомосковська, по дорозі розправляючись з прихильниками Радянської влади. Під містом бандитів розбила.

У грудні 1918 року всю Катеринославщину було визволено від німців та гетьманців. Почала знову працювати Рада селянських і червоноармійських депутатів Петриківки. Весною 1919 року селяни засіяли землі, одержані від Радянської влади. Але мирний перепочинок не був тривалим. Уже влітку в селі хазяйнували денікінці. Активізувалися поміщицько - куркульські банди, які по-звірячому розправлялися з активістами, партійними та радянськими працівниками. У петриківському лісі бандита схопили й закатували за зв'язок з партизанами двох селян-патріотів К. Барабаша і Н. Купрія.

Незважаючи на жорстокі репресії, жителі села всіляко ухилялися від мобілізації в денікінську армію, потай збирали хліб та інші продукти для партизанів, що діяли в новомосковських лісах, переховували по хатах і лікували поранених червоноармійців.

Восени 1919 року поблизу Петриківки зупинився партизанський загін чисельністю в 5 тис. чол., який з боями пройшов шлях від Київської губернії. До цього загону приєдналася група жителів села. Звідси партизани виступили на Катеринослав, зробила рейд до тилах білих і після важких боїв з білогвардійцями повернулися назад. Разом з частинами Червоної Армії у січні 1920 року вони визволяли село.

Робота по відновленню органів Радянської влади проходила в складних умовах ще не закінченої громадянської війни. 5 лютого в селі відбувся сход, де розглядалося питання про проведення кампанії «тиждень фронту». Селяни постановили підтримати червоний фронт усіма засобами — продовольством, грішми, а якщо треба, то й військовою силою.

Відновив свою роботу петриківський партосередок. На 23 березня 1920 року він налічував 18 членів, 7 кандидатів у члени партії. Його секретарем у той час був П. Афанасьєв. Сільська партійна організація всі сили спрямувала на господарське і культурне будівництво. З її ініціативи бідняки та середняки села створили КНС, до якого ввійшло 100 чоловік. Комнезам, керований партосередком, діяв в інтересах трудящих: відібрав у куркулів корів та свиней, реквізував награване ними під час денікінщини майно. Все це пішло для дитячих будинків, а також було поділено між незаможниками.

Партійна організація і КНС провели розподіл землі між селянами, контролювали своєчасне виконання продрозверстки.

Важливим завданням партійній і радянських органів у 1920—1921 рр. була боротьба з голодом та дитячою безпритульністю. Всі економічно міцні господарства Петриківки повинні були взяти на своє утримання когось із голодуючих або внести продукти харчування у фонд боротьби з голодом. У селі відкрили 5 дитячих будників, вихователями призначили кращих петриківських комсомольців, таких як Сергій та Федір Сердюкови, С. Манейло та інші.

Посилювалась керівна роль комуністів у господарському та культурному житті села. У 1925 році газета «Звезда» писала, що Петриківська партійна організація має великий вплив на селян і її слово є для них вирішальним.

Вже в перші роки свого існування колгоспи села досягли помітних господарських успіхів. Вони створили молочно - товарні, свино - та вівцеферми, значно збільшили посіви зернових та городини. У 1929 році в селі придбали перший трактор.

З кожним роком набирали сил соціалістичні господарства.

У 1938 році в Петриківці було створено МТС. яка напередодні Великої Вітчизняної війни мала 99 тракторів, 58 комбайнів, 27 автомашин та інший сільсько-господарський реманент. Зростав добробут колгоспників села. Змінився зовнішній вигляд Петриківки. Село було повністю радіофіковано.

У 1940 році в центрі села спорудили новий Будинок культури на 400 місць. При ньому відкрився музей петриківського художнього орнаменту, працювали самодіяльні гуртки: зоровий, драматичний, народних інструментів. Книжковий фонд бібліотеки налічував у 1940 році 20 тис. примірників. На кожну сім'ю припадало в середньому по 2 передплатні видання.

З перших днів Великої Вітчизняної війни трудящі Петриківки стали в ряди захисників соціалістичної Батьківщини. З наближенням ворога до села чимало колгоспного майна відправили на Схід. Частина населення евакуювалася.

25 вересня 1941 року Червона Армія змушена була залишити цю територію. Настали жахливі роки фашистської окупації.

Для боротьби з фашистськими загарбниками партійна організація задалегідь створила в селі партизанський загін ім. Котовського. Командиром його став секретар Петриківського РККП(б) України А. А. Білоконь. В загоні було 83 бійці, з них понад 70 комуністів. Партизани підпалили склад з хлібом поблизу пристані Орлик, вивели з оточення медсанбат, допомагали частинам і підрозділам Червоної Армії виходити з оточення.

Наприкінці жовтня 1941 року до рук карателів потрапила частина партизанів. 20 з них гітлерівці розстріляли, а 21 вивезли до Німеччини на каторжні роботи. Склалася важкі умови, і командування загону запропонувало партизанам, що залишилися, перейти лінію фронту та влитися в ряди Червоної Армії. 23 жовтня А.А.Білонь, В. М. Білобров, Г. П. Лисенко, В. П. Олійник, М. П. Миколенко та інші партизани стали бійцями Червоної Армії і відважно билися з ворогом на фронтах Великої Вітчизняної війни.

25 вересня 1943 року частини 353-ї стрілецької дивізії Червоної Армії визволили Петриківку від гітлерівських окупантів. Господарство артільей було вщент зруйновано. Окупанти реквізували худобу і птицю, з МТС вивезли всі сільськогосподарські машини, двигуни та верстати, зруйнували приміщення ферм, колгоспні будівлі.

В руїнах лежало село. Були спалені 1200 будівель, усі школи, лікарні, магазини. Збитки, завдані одній лише лікарні, становили 2180 тис. крб.. Ворог знищив усі промислові підприємства Петриківки: молокозавод, великий районний млин, маслоробню, приміщення та обладнання промислових артілей ім. Леніна і «Вільна селянка». Гітлерівці закатували 175 мирних жителів Петриківки, близько 700 чол. вивезли на каторжні роботи до фашистської Німеччини

Відновив свою роботу Петриківський райком партії, в якому спочатку працювало тільки 4 чоловіка. Партійна організація Петриківки на 1 грудня 1943 року налічувала 38 комуністів і 5 кандидатів партії. На цей час у районі діяло 18 первинних комсомольських організацій (10 — у Петриківці), що об'єднували 116 чоловік. Райком комсомолу організував молодь па боротьбу за швидке подолання руйнування. Тільки за 2 місяці 1943 року комсомольці провели 7 суботників по збиранню врожаю. Молодь району відправила 337 своїх посланців у Дніпропетровськ для навчання в школах ФЗГІ та ремісничих училищах.

До 1950 року артілі Петриківки повністю відбудували епос господарство. На фермах колгоспу ім. Чапаєва в 1951 році було вже 823 голови великої рогатої худоби, машинно-тракторний парк мав сучасну техніку, працювали механічний млин, 3 кузні, цегельний завод. У колгоспі ім. Шевченка, крім молочного тваринництва, розвивалися ще й такі галузі, як свинарство, вівчарство.

Боротьбу за піднесення господарства очолювала партійна організація села. Велике значення для дальшого розвитку колгоспів Петриківки мало об'єднання протягом 1962—1965 рр. п'яти невеликих господарств у два колгоспи — ім. Суворова та «Дніпро». Обидві артілі — це сучасні багатогалузеві господарства з потужною технічною базою, очолювані досвідченими спеціалістами та майстрами високих врожаїв.

Ще кращих показників добилися колгоспи Петриківки в 1966 році. Валовий збір зерна обох артілей досяг 69 817 ц при врожаї 24,5 ц з га. Загальний прибуток колгоспу «Дніпро» досяг 787,1 тне. крб. Тільки за цей рік у колгоспі ім. Суворова побудували телятник, гараж. В артілі «Дніпро» на спорудження автогаража і майстерень виділили 86 тис. крб. У будівництво школи колгосп вклав 20 тис карбованців.

3 травня 1957 року Петриківка стала селищем міського типу. Вздовж рівних, обсаджених деревами вулиць стоять чепурні кам'яні будинки, криті залізом або черепицею.

В 1991 році Радянський Союз зазнав краху, а за ним і зруйнувався колгосп ім. Суворова.

Тетяна Пата

Петриківці завжди вчилися один в одного, жоден з них ніколи сліпо не наслідував учителів. Тому петриківський осередок народного декоративного малювання увесь час розвивається, удосконалюється. Зберігаються основні риси — чітка й пружна форма, сувора ритміка, композиційна викінченість, соковите письмо. На основі сталих принципів виникали сотні й тисячі варіантів.

Творчість Тетяни Пати може слугувати прикладом тонкого поєднання традиційного з оригінальним новаторським. Вона — одна з найсамобутніших майстринь в усій історії петриківського розпису. За своє довге життя (Тетяна Яки-мівна прожила понад 90 років) художниця створила чимало ескізів для рушників, килимів, настінних розписів, сама розмалювала ряд приміщень.

Іноді малювала вона квіти у вигляді видовженої орнаментальної стрічки — фризу, але найулюбленішим її мотивом був вазон, букет або кущ, де часто-густо звисають один, два, три кетяги соковитої калини. Ніхто з сучасників Тетяни Пати у Петриківцях не опоетизував так ніжно калину, як вона. Паперові панно з калиною Тетяни Пати впізнаєш одразу. Ягоди майстриня малювала не пензлем, а пальцем. Вона вмокала у червону фарбу пучку вказівного пальця і прикладала його до паперу. Ягідки неоднакові — одні цілком червоні, інші — з пробілами, ще інші — червоно-бузкові. Художниця домагалася різючої природності у їхньому зображенні, майстерного сполучення ягід у важкий пишний кетяг.

Та, наслідуючи природу, майстриня вдавалася й до умовностей, скажімо, при зображенні пташок. Дуже любить ласувати ягодами зозуля, тому її часто і малювала художниця. Але яка то зозуля! Пір'я у неї різнобарвне, лапи бурячкові, а хвіст занадто довгий. Зозулі Тетяни Пати за оперенням швидше схожі на пав, хоч забарвлення їхнє не завджи таке, яке буває у пав.

Привабливою рисою творчої манери художниці є пом'якшення форми. Вона майже не користується обвідними лініями, якими більшість петриківських майстрів підкреслюють міцність рослини. Краї листків Тетяна Пата малювала рідкими, більш прозорими фарбами, ніж серединки. Це робить їх ніжними, наче живими. Згідно з традицією майстриня тонко деталізувала стебла, листки, плоди, але уникала надто пружних, різких ліній, «викреслених» прожилків. Цяточки, гачечки на панно Тетяни Якимівни часто неправильної форми, лінії і завитки короткі, мінливі — вони неначе тремтять на поверхні листка. Все це свідчить про тонке «імпресіоністичне» відчуття природи, підмічену художницею вразливість рослинного світу, миттєвість переходу від одного стану до іншого.

Простота і ясність композицій Тетяни Пати, помножені на «живе дихання» природи в її творах, завжди вабили глядача.

Упродовж 1935—1941 років Тетяна Пата викладала малюнок у Петриківській школі декоративного розпису. Багато майстрів, які почали свій творчий шлях у повоєнний період і уславили петриківський розпис на весь світ, вчилися у Тетяни Якимівни Пати. І в повоєнний час, коли художниця

зосередилася лише на творчості, вона не перестала бути вчителем молодшого покоління.

Андрій Пікуш, один з учнів Тетяни Пати, у передмові до каталогу персональної виставки своїх творів у Дніпропетровську 1986 року писав: «Петриківський розпис має глибоку художню традицію, несе в собі людяність, внутрішнє тепло, мова його яскраво образна, поетична. Я мав радість у житті знати видатних майстринь петриківського розпису Тетяну Пату, Оксану Пилипенко, Надію Білокінь, Параску Павленко, їх мистецтво. Це була безцінна можливість доторкнутися на початку власного творчого шляху до світлих джерел народної спадщини, служіння яким стало для мене суттю творчості».

Нині у Петриківській школі декоративного розпису навчається покоління правнуків Тетяни Якимівни Пати. У цій спадкоємності — сила і невмирущість дивовижного осередку української народної рослинної орнаментики.

Семен Григорович Данилейко

Петриківські квіти... Але ще є петриківські вишні(смачні, солодкі, соковиті ягоди). До речі, поет, член Спілки письменників України, Семен Данилейко писав про них в одному із своїх віршів «Гомоніли всюди чепурухи вишні». А народився Семен Григорович Данилейко саме в Петриківці 24 вересня 1927 року в селянській сім'ї Анастасії Оникіївни і Григорія Оксентійовича Данилейків. З раннього дитинства його вабили селянські обійстя , завітчані вишневи садами,з барвінком, любистком, терпкою м'ятою, маками, чорнобривцями, мальвами під тинами і лісами, медовим запахом соняшників, тихоплинна Чаплинка, спокій якої берегли білосорі осокори, задумані верби, лозняки і верболози по її берегах. Скрипіли журавлі над криницями, вгамовуючи спрагу далекому подорожньому, чумацьким волам і даючи життєдайну силу степам своєю джерельною водою.

Тут закінчив сім класів. А з 1944 року і до останніх днів свого життя працював у Дніпропетровську на заводі імені Леніна слюсарем.

Всім своїм єством, своїм серцем поет був прикорінений до рідної землі, в отой «мій степ Петриківський, ой ти, зелений мій край», де «чепурухи - вишні і рясні калинові гаї» , він був сином степового краю, якому «до землі трудящої древня любов...».

Олесь Гончар у вступній статті до першої збірки поета «РІДНА СТОРОНА» писав : «Людяність і щирість - це те, що хочеться відзначити в його поезії. Почувається , що йдуть вірші з серця, що породила їх любов до праці, до рідного народу».

Війна не поминула зачепити своїм чорним крилом і сім'ю поета: «Мій батько вбитий німцями в бою , і брата в Кельні стратили фашисти». Страхіття війни з дитячих років ввійшли в його єство на все життя «... поле, покрите рубцями траншей, в траву одягло хліба розпростерті та скаржилось хмарам на диких людей з емблемами смерті».

У вірші «МАТИ СОЛДАТА» він передає біль і тугу за рідним не тільки своєї страждальниці - матері, а й тисяч - тисяч інших посивілих від горя жінок, які не втратили невмирущої материнської віри :

І веде надія матір до порога, Наче
хтось покликав? Наче хтось іде? У
вікно погляне, припаде на нього І
спитає тихо: - Сину, де ти? Де?

В лірико - романтичному плані поет розкриває горе батька, який бачить смерть сина в час форсування Дніпра. Звертається до юнацтва, щоб воно не забувало тих, хто врятував нашу землю від фашистської чуми:

Іде сліпий ... Йому фашисти викололи
очі. Віддай пошану мужньому, юначе! В
страшнім бою він втратив найдорожче,
Щоб ти був зрячим.

Доля розсудила так, щоб з ранніх літ Данилейко став робітником : «Заводе мій, моя домівка, якої сам не вибирав, У час воєнний з Петриківки

Мене до себе ти позвав». Рідними людьми для нього стали трудівники трубопрокатного цеху, де він працював слюсарем. Не проминає поет в своїх віршах маленьку зварницю Клаву, яка полізла в розжарений стан ремонтувати зламану деталь; старого ветерана, який «життя своє даремно не розтратив»; і радість матері «коли на плечі хустка пухова лягла дарунком першої зарплати» сина, і ніжну закоханість юності, коли дівочими очима «не зводиш очей з сталевара, що у сяйві металу застиг».

Відзначаючи кращих людей заводу в честь столітнього ювілею заводу, в газеті «Ленинец» за 22 січня 1988р. було сказано : «Одним из таких людей, без сомнения, является единственный за всю историю предприятия член Союза писателей Украины Семен Григорьевич Данилейко, работавший слесарем в ЦБТ. В своих искренних и образных стихах он воспевал родную землю, любовь, природу, словом все, что составляет суть нашей жизни. Немало стихов Семена Григорьевича посвятил заводу. Хотелось бы, чтобы с поэзией С. Данилейко познакомилась молодёжь металлурги, ветераны же вспомнили этого талантливого, а следовательно, замечательного человека» .

Семен Григорович не спокійний спостерігач, бо все, чим живе і як живе його народ, все воно стає його болем, проходить через його серце :
Не хотів би жити я без болю, Бо якби мене він обминав,
Я не мав би жалості ніколи, Я б людської ніжності не знав.
Біль мені говорить не про себе, А про те, що народ гомонить.
Він не може миритись з тими людьми, які пристосовуються до умов середовища, не маючи своєї чіткої думки, і про це в вірші «Максиму Рильському» заявляє : «Багатий той, хто інших наділив живим теплом і сів зерно миру... Убогий той, хто душу розділив на дві душі: відверту і нещирю».

У поезіях Данилейка убоління за українську землю, біль за рідну мову, любов до Великого Кобзаря.

У С. Данилейка вийшли три поетичні збірки «РІДНА СТОРОНА» (1956), «Я - СИН ЗЕМЛІ» (1956), «НЕСПОКІЙ» (1963).

Нелегко склалося життя Семена Данилейка. Поета цькували не тільки офіційні верхи, а й безталанні невдахи, які іменували себе поетами, підлесливо оспівували тоталітарний режим, поета обвинувачували в націоналізмі за його любов до рідної землі, свого народу, його традицій, за любов до рідної пісні, мови, про яку писав :

О мово моя, українська співуча, Тебе я
ніколи під ноги не кину, Бо знаю, без
тебе у вік наш кипучий Не мав би я
щастя, не мав батьківщини.

У вірші він відстоює право кожної людини любити свою землю, свій народ, не позбавляючи цього права інших людей, і говорить чому це так :

О матері, мово! На білому світі Від
серця тебе не відкину я зроду. Без тебе б
я жив блукачем - пустоцвітом, Що
зрікся і дому, і рідного роду.

Семен Григорович був людиною, якій притаманні всі людські риси, як і всім нам, не все рівне і його поезії, що він написав, але треба зважати й на ті

часи, коли писав, залишившись вірним собі, вірним любові до рідного краю, своєї Петриківки, живучи в місті:

Але у снах я біля неї...
Почую гомін степу знов І
пісню матері моєї, Що
невмируща, як любов.

У 1982 році його не стало - наклав на себе руки : не витримав гнітючої атмосфери так званих застійних часів.

Вдячні земляки не забувають свого улюбленого поета. З ініціативи вчительки української мови та літератури Людмили Іллівни Кальченко у Петриківській неповній середній школі, де навчався поет, створено музей - куточок Семена Данилейка. У день народження поета щороку проходять Данилейківські читання. У день 70- річчя від дня народження поета у школі було велике зібрання : односельці, гості, діти, колеги по перу : І.О.Понежа, Б.Г.Шрубенко. В той день гостями були - дружина Гафія Климівна, донька Валентина, молодша сестра Галина Григорівна Кузьмицька, племінник Олександр Олександрович Данилейко.

Донька Валентина з гіркотою говорила, що декілька років було повне забуття про нього. Тільки завдяки старання Кальченко Л.І. та її гуртківцям знову відродилась слава і пам'ять Семена Данилейка.

Честь і шана його мамі Анастасії Оникіївні, котра сама виростила і виховала 4-х дітей. Всі вони - чесні, порядні люди. А сама мама - велика трудівниця .До глибокої старості вона любила читати і відвідувати сільську бібліотеку. Мала почуття гумору - і в тяжкі хвилини жартувала - так легше переносились негаразди життя.

Сусідка поета Н.Ю.Кравець говорила : « Таких людей тепер майже немає. Веселий був, завжди допомагав чим міг. Добротою своєю зігривав всіх. Був великий трудівник, безмежно любив Україну і Петриківку».

Якби ви знали (а багато таке щастя було дароване долею), яка це була людина!

Це була людина, якій притаманні всі людські риси.

У спогадах друзів поет постає завжди веселим і молодим, добрим, гарним, щирим і щедрим. Він зачаровано міг годинами розповідати про минуле нашого народу. Часто там, де опинявся Семен Данилейко , відразу ставало весело. Міг розказувати анекдоти чи бувальщини так цікаво, що слухачі забували про все на світі. Можна стати багатим і освіченим , але таким добрим, щирим і щедрим як Данилейко, стати неможливо. Таким треба народитися.

Поет Володимир Міщенко присвятив колись пам'яті патріота Петриківки такі слова:

І хоч там пісень звучить немало, Як
же їх почую я, коли Соловії
тужливо відспівали, Петриківки -
вишні одцвіли...

Дуже важко говорити про Семена Данилейка у минулому часі. І не треба, бо поет і його поезії завжди з нами.

Кондратюк Надія Іванівна

Закінчила філіал Дніпропетровської дитячої художньої школи в Петриківці в 1964 році. Працювала на фабриці «Дружба» з 1964р. Учасниця республіканських виставок з 1971 року.

Абт. Коммунарт. Т. с. Персия

Кондратюк Надія Іванівна – художник - майстер вищого класу, дружина, мати і просто жінка, до якої ми завітали, щоб взяти інтерв'ю.

Школа допомогла здобути художню освіту

- Надія Іванівна, зараз Ви видатна майстриня петриківського розпису, але до цього потрібно було подолати довгий шлях. З чого ви починали і як долали цей шлях?

- Коли я пішла до школи, то зрозуміла,

Що у мене є хист до малювання, а відкрив його в мені мій вчитель Могила Валер'ян Іванович. Він одразу запропонував мені піти в художню школу. Розуміючи матеріальне становище нашої родини (у матері нас було 4 та ще й росли без батька), я відмовилася. Але завдяки клопотанню мого вчителя мені виділила кошти на навчання у дитячій художній школі. Саме з цього все і почалося.

Т.Я.Пата з молодими художниками,
серед яких Надія Іванівна

- Як проходило навчання, чи подобалося Вам здобувати цю освіту?

- Так, це було цікаво і захоплююче. Вчителі мені сподобалися з самого початку, особливо Соколенко В. І. Я навіть історію таку пам'ятаю: це був мій перший урок у школі. Діти приходили зі щіточками і аркушами паперу і лише бідні були без нічого. Ми боялися, що на нас кричатимуть. Ось до класу зайшов Василь Іванович, він знав, що в багатьох немає робочого матеріалу, підгукав до себе і почав малювати. Ми захоплено дивилися на те, що з'являлося на листі білого паперу, потім промовив: «Головне, що у вас є бажання малювати», нішком розрізав ватман, зробив щіточки і роздав їх нам. Ми з захопленням дивилися на вчителя і зрозуміли, що цей учитель наш улюблений, і зможе нас навчити справжнього мистецтва, ми не помилилися.

Доросле життя

- З чого почалася Ваша професійна діяльність?

- В 1964 році я, за порадою мами, пішла працювати на фабрику «Дружба». Спочатку працювала в цеху, де більше сотні художників, з наставниками, удосконалювала свої вміння, придивлялася до вчителів, старших майстрів, виробила свій стиль, свою техніку. Згодом стала і сама вчителем, почала самостійно створювати творчі композиції. А пізніше перевели мене у творчу групу художників, які створювали ескізи малюнків для конвеєрного цеху. Так і попрацювала на творчому поприщі 39 років.

Малювання – це політ у мрію

- Чи правда, що коли сідаєш за малювання, то забуваєш про все на світі?

- Не завжди так. Коли сидиш на конвеєрі, то є план, який потрібно виконати, і це дуже важко. Особливо коли малювали на скипидарі, вдихаючи ядовиті пари, у деякого навіть руки роз'їдало, але працювати не припиняли. Інша справа, коли працюєш творчо, отам справжнє задоволення. Повністю занурюєшся в творчий процес, і ніби в казку потрапляєш: ніжно кивають тобі квіточки, голосним щебетом озивається зозуля, кетяги калини падають тобі у руки, а колоски пшениці з волошками стеляться тобі під ноги – хіба не забудеш про турботи й негаразди у такому чародійстві природи.

- А що було девізом Вашого творчого життя?

- Мені дуже поталанило з вчителями. Вони були прекрасними людьми, а вчили нас не лише малювати, а – жити. Якось Федір Савич Панко сказав нам таку золоті слова: « Хто не робить творчо над собою, той не художник.» Ці слова супроводжували мене вск е моє життя і були моїм творчим натхненням.

Визнання і нагороди

- Цікаво, що ви відчували, коли бачили себе по телевізору, читали про себе в газетах, і просто коли спостерігали за людьми, які дивились на ваші роботи в музеях, на виставках?

- Так, про мене писали місцеві газети «Прапор юності», «Зоря», "журнал «Дніпро».

Ви знаєте, це приємно. А приємно тому, що нашим мистецтвом захоплюються, його називають незвичайним і дивовижним. Приємно показати людині народження малюнку, від якого вона приходить у захват. Важливо те, що наша робота потрібна людям , приносить їм радість і задоволення.

Я дуже часто була на виставках і бачила посмішки і задоволення на обличчях людей, які дивилися на мої роботи – для мене це було найбільшою подякою. Мої роботи виставлялися в Дніпропетровську, Запоріжжі, Києві, Москві...Саме в Москві, коли я була на ВДНХ, і представляла наше петриківське мистецтво разом з іншими художниками, до нас прийшли журналісти з місцевого телебачення , і зняли передачу, в якій розповіли москвичам про диво розпис петриківський і його майстринь.

Ще один цікавий випадок трапився зі мною, але вже на ВДНХ в Києві. Слідчий карного розшуку підійшов до столу, де я малювала і довго вдивлявся на малюнки, а потім запитав: « Я довго дивлюся на цю калинку і бачу в ній відбитки пальців, але як вони туди потрапили не можу зрозуміти?» Я мовчки навела фарби, вмочила палець і швидко відтиснувши декілька разів його на папері, намалювала ще одну грону калини. «Тепер я все зрозумів! Це незвичайно і дивовижно!» - вигукнув слідчий, посміхнувся, взяв подаровану йому листівку, і пішов далі.

За талановиту вдачу, за майстерність і старанність керівництво фабрики «Дружба» кожен рік нагороджувало Надію Іванівну грамотами, похвальними листами, дипломами, а за 33 роки відданої безперервної праці – медаль «Ветеран Праці»

За плечима півжиття художніх пошуків, а відгомін назавжди залишиться у книгах. У першій книзі про найкращих петриківських майстрів, що вийшла друком у видавництві «Мистецтво» в 1973 році є й ім'я молодої майстрині петриківського розпису Надії, тоді ще під дівочим прізвищем Кошляченко.

До 10 річниці незалежності України вийшов новий альбом репродукцій (2001р.), в якому є виставочні роботи Надії Іванівни – це такі роботи: «Чотири синочки та люба донька», 1999р., і «Радісна зустріч» 1989р.

Як майстра розпису по дереву і металу художницю представлено в енциклопедії українознавства «Ми українці».

А веселі та шумні Сорочинці! Скільки разів вони гостинно приймали в себе петриківчан, дивувалися різнобарв'ю та колориту нашого мистецтва. Декілька років поспіль Надія Іванівна відвідувала гомінкий ярмарок і дарувала гостям радість спілкування з прекрасним.

Зараз вже на пенсії, хоча улюблену роботу не покидає, малює й досі. Побажаємо творчих успіхів і наснаги, несіть ще довго радість у душі людей.

2. Мікротопоніми

ЛАМЗІВКА

«Хоч пішов Ламза ізвідти
Та лишив козацький дух
Через те той край цікавий
В нас Лазівкою зогнуть».

(Тая Шістя, 8кл)

Легенда

Колись дуже давно на Лазівці жили козаки. Були вони мужні, хоробрі, по 15 – 18 пудів кожному і був серед них один козак, якого було 20 пудів. І звали його Ламза, бо він без зусиль ламав залізо, гнув підкови, легко міг підняти воза з усім його причандаллям. Ходив Ламза з козаками у Крим по сіль, і боялись його вороги - татари. Та кожен козак мав своє господарство, свій двір, сім'ю, худобу. Облюбував собі місце і Ламза. Осів він на нашій землі з друзями - побратимами, вів господарство, ходив у походи. Після того, як зруйнувала Січ Катерина 2, десь пішов Ламза із села. Не стало чути про нього. А край і до сьогодні звать Лазівкою.

Понежина гребля

«Ой ти гребля, гребля невеличка
Скільки років служиш у селі ?
Під тобою протіка Чаплинка
І полоще віти у верби.»

У глибоку давнину пролягав через Петриківку чумацький шлях. Їздили чумаки із Прядивки до Запоріжжя і переплавлялися через річку Чаплинку. В ті часи Чаплинка була повноводна і плинна. Гребля, яка стояла на річці була збудована із дубових або букових колод. За греблю відповідав козак, який з козацької скарбниці одержував гроші. Гребльовий брав мито за переправу, лагодив міст, а коли нападали вороги (найчастіше це кримські татари), то він знімав міст з крюків і пускав за течією. Після великої повені гребльовий брав людей і їхали вони в Дубину по ліс. Ліс заготовляли зимою, щоб промерзли дошки. Відповідальність за греблю переходила від батька до сина.

Протягом багатьох років за греблею доглядав рід Понежів. (Звідси і назва греблі). Останній гребльовий помер у 1933 році. А греблю, яка є і сьогодні, називають понежиною. По обидві сторони греблі були викопані криниці. Біля криниць посаджені білокорі осокори і верби.

ЛИМАРІВСЬКА ШКОЛА

Наша школа Петриківська
Всі ми так її зємо,
А ще кажуть Лимарівська,
А ви знаєте чого?

(Наталя Печена, 8кл)

Лимарівка – це не тільки школа, а великий крайок села, де знаходиться і школа і кладовище і вулиці Шевченка (част.) провулок Ленінградський, вул. Клубна.

Та найбільше і найчастіше під словом Лимарівка розуміють, що це школа. Чому Лимарівка?

Був у нашому селі заможній чоловік. Мав велике господарство: хата присадибні будівлі, погріб, конюшні, комори клуні. Трудилася сім'я Лимарів тяжко, тому і мали достаток. Коли земство вирішило побудувати в селі школу, то Лимар пожертвував на будівництво певну суму грошей. Та і сама школа була побудована на його обійсті. Яка дальша доля Лимаря – не відомо. Говорять, що найбільш вірогідно, що його, як куркуля, відправили в Сибір. Немає в Петриківці Лимаря, але залишилася вічна і жива згадка про нього –

ЛИМАРІВКА

КРЯЖ

Кряж - невисокі гірські хребти, згладжені часом і вивітрюванням. Це підняття серед рівнини.

На північ від Петриківки знаходиться підвищення - Кряжова гора. Багата природа була там. Густо росла трава, море квітів і птахів. Та найбільше багатство степи - чорнозем. Десь в 1930 році, коли почали утворюватись колгоспи, почали виселяти туди людей на прожиття, щоб освоїти родючі землі. Серед перших новоселів називають Кузьмицьку Наталку. Поволі заселялися кряжові землі і вже 1952 р. налічувалося близько 18 – 20 хат. Там були два невеличкі населення - виселки - Червоний Кряж і Кряж. Був клуб, початкова школа, магазин. Люди трудилися в колгоспі. Розповідають старожили, що веселки були мальовничі: серед розкішної природи чепурні білосніжні хати, акуратні двори, ґрунтові дороги і головне – працьовиті і веселі люди.

А ще через Кряж проходить насип, де ще за Катерину 2 почали будувати залізницю. Як розповідають старі люди, тільки - но розпочнуть будівництво – і почнеться війна.

ЗАПОРІЖЗЬКЕ КЛАДОВИЩЕ

На території Лимарівни є кладовище, яке називають Лимарівським, а ще його називають Запорізьке кладовище. Чому?

Є на цьому кладовищі велика могила. Час уже присадив її, вона поросла травою і сталапологою. А поряд – яма, теж досить велика. Ось історія могили і ями.

Ще в період Запорізької Січі ішли козаки через наше село. І помер від ран їхній отаман. Вирішили поховати його запорожці на високій місцевості, щоб далеко можна було сягнути оком. На могилу свого отамана вони носили землю шапками. А брали її поряд. Оскільки козаків було багато, то і насипали вони високу могилу, а яма, з якої брали землю, є і до сьогодні. Вона більше схожа на балку, поросла травою, проте справляє враження великої. Ось так і стали називати кладовище запорізьким. А на могилі стоїть камінь, на ньому написано, що курган (тобто, могила) охороняється законом.

БАЛКИ

«Балки, Балки
Давно ми зустрічалися
Балки, Балки
Лиш спогади zostалися» -

так співає в свій пісні випускних нашої школи
Кучуб Володя.

Балки - мальовничий, казковий край. Він
був раєм у нашому селі: ставок, верби, трава по
пояс, квіти. Тут була огорожня бригада колгоспу.
Садити помідори, огірки, перець, баклажани,
капусту. В бригаді працювали переважно жінки.
Важко працювали, але завжди з піснею. Чим
важча праця, тим сумніша і жалісливіша пісня...

Свою назву Балки одержали від слова
«балка». Бо справді, таких балок там було і є
багато. Сьогодні ви можете знайти на Балках ті
рослини, які вже давно зникли в наших степах:
ромашка, тонконіг, подорожник, ковила, типчак і
др.

Балки - це вулиця Вишнева (не вся, а кінець
її).

ДОРОШІВКА

«Дорошівка, Дорошівка,
Мила серцю сторона
Ти частинка Петриківки
Її серце і душа» -

так говорять про цей край. Адже саме в цій частині селища знаходиться кладовище, на яке в День Перемоги приходять пів – села. Тут поховані воїни, які загинули в роки війни за наше село. Тут відбувається мітинг, правлять молебень за упокій душі померлих.

Дорошівка - частина вулиці Кутузова, частина вулиці Вишнева і Короленка.

Звідки назва? Люди пов'язують походження назви від ім'я славного козака Дорошенка.

Пам'ятаєте пісню?

«Попереду, попереду Дорошенко

Веде військо, військо запорізьке...»

Така версія можлива. Оскільки саме через Дорошівну проходив козацький шлях від Січі на Україну. Скільки козаків піших і кінних пройшло цим шляхом? Хто знає... А ще цікаво, що на цьому крайку люди, крім власного прізвища, мають ще і вуличні.

Ось деякі з них:

Лисенко – Кравці, Омелич - Чумаки, Завгородній – Дороші, Шишацький – Терешки і т.д.

Цікавий край, цікаві люди...

ЖИЛІВКА

«Жиляни - немоляни

Не моляться богу.

Запрягають батька – матір

Ідуть у дорогу -

так дражнили односельці тих, хто жив на крайку,
який зветься Жилівка. Це сучасні вулиці :

Звідки пішла назва? Старожили пов'язують походження назви з часами козацтва. Говорять, як заселяли козаки наше село, то саме там поселилися дуже сильні, мускулісті, як говорять у народі, жилаві люди. Звідси і назва – Жилівка. І сьогодні Жилівка може гордитися сильними людьми, які ведуть свій рід від перших поселенців.

Коли розмовляєш із людьми Жирівки, то відчувається, наскільки вони вважають себе нащадками козаків – це і мова, і прислів'я, і гумор, і козацька щедра натура. Здається, що роки небагато розділили їх.

СОБАКІВКА

«Собаківка – в честь собаки.

Не смійтесь, люди.

Бо собака - друг людини

Про це знають всюди.»

І дійсно, цей край названо в честь собаки.

Ось що розповідають:

Коли ще наше село було невелике, то на його окраїні були посадки, кущі. Там розвелось дуже багато собак, які своїм гавканням надоїдали людям. Щоб проїхати або пройти, треба було мати в руках окраєць (і не один) хліба і гарненьку палицю, щоб відбиватися від собак. Розростається село, виростають нові і нові вулиці. Забудували і цей куточок села, який назвали Собаківкою. Цікава думка появилася в тих краєзнавців, які вивчали цей куточок Петриківки: вони подумали про те, а що, якби тут поставити пам'ятник Собаці? От би було здорово! Собака заслуговує на це.

Собака - це вулиці.

3. Один із цехів Петриківської фабрики художніх виробів «Дружба», 1965 р.

4. Протовчанська паланка

5. В'їзд у смт Петриківку

6 Георгіївська церква

7 Скриня, розмальована петриківським розписом

8 Легенда про «Петриківську вишню»

Жили Ярема та Оксана. Кохали одне одного, та не судилося їм жити разом. Закохані померли від рук ворогів. Але добрі люди похоронили їх разом, з'єднавши їх таким чином назавжди. На місці могили виросла чудо-вишня: така ж вибаглива до життя, як Ярема, й така ж прекрасна, як Оксана. Тоді петриківчани взяли по гілочці з того дерева й розсадили по всьому селі. Відтоді Петриківка просто втопає у вишневому цвіті навесні.

9. Аптека

10. Центр народного мистецтва «Петриківка»

